

PS-VIII.431.7.2017.ESzw

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Nazwa i adres jednostki kontrolowanej:

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.
ul. Pankiewicza 5-7, 66-400 Gorzów Wlkp.**

Na podstawie przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016r., poz. 575 ze zm.; Dz.U. z 2017 r. poz.697 ze zm.)
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015r., poz. 1477)

Zespół kontrolny w składzie:

- Elżbieta Szwonka – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 204-1/2017 z dnia 30 sierpnia 2017r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego;
- Agnieszka Kraska – Kierownik Oddziału ds. wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 204-2/2017 z dnia 30 sierpnia 2017r. - członek Zespołu kontrolnego;
- Tomasz Kozłowski - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 204-3/2017 z dnia 30 sierpnia 2017r. – członek Zespołu kontrolnego;

przeprowadził w dniu **12 września 2017 roku** kontrolę problemową w jednostce.

Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

W piśmie z dn. 21 czerwca 2017 znak: PS-VIII.431.7.2017. ESzw, skierowanym do Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy, zawiadamiającym o planowanej na 28 czerwca 2017r. kontroli, zawarto prośbę o przygotowanie niezbędnej dokumentacji i informacji dotyczącej realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej. Dyrektor pismem z dnia 22 czerwca 2017r. (znak: PCPR.Adm.421.6.2017) zwrócił się z prośbą o zmianę terminu kontroli z uwagi

sytuację kadrową, uzasadniając absencją chorobową i urlopową pracowników. W związku z tym, został ustalony nowy termin kontroli na 12 września br. Zespół kontrolny do dnia kontroli nie otrzymał informacji dotyczącej realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej, o które zwrócił się pismem z dnia 21 czerwca br. Na prośbę kontrolujących przygotowano w trakcie kontroli część dokumentów wymienionych w czerwcowym piśmie.

Akta kontroli: 1-25

Kontrolę przeprowadzono w obecności p. Daniela Olejniczaka, Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.

Podczas kontroli wyjaśnień udzielał p. Daniel Olejniczak, p. Anna Słodowa - koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

Zakresem kontroli objęto sposób zapewnienia pieczy zastępczej i organizację rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w okresie od 1 stycznia 2016r. do dnia kontroli.

W szczególności ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Organizacja zespołu pieczy zastępczej
2. Sposób realizacji wybranych zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
3. Sposób zapewnienia pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Na terenie powiatu gorzowskiego na dzień kontroli funkcjonowały 123 rodziny zastępcze w tym: 1 rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego (bez dzieci), 1 rodzina zastępcza zawodowa, 33 niezawodowe, 82 rodziny spokrewnione, 6 rodzinnych domów dziecka (jeden na terenie powiatu myśliborskiego) oraz 2 placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego.

W trakcie prowadzonych czynności kontrolnych dokonano analizy losowo wybranej dokumentacji łącznie 6 rodzin zastępczych, w tym: 1 rodziny zastępczej spokrewnionej, 2 rodzin zastępczych niezawodowych, 1 rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia oraz 1 rodzinnego domu dziecka. W grupie badanych rodzin przebywało na dzień kontroli 12 dzieci. Rodzina pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego oczekiwała na dzieci.

Ocena skontrolowanej działalności

1. Organizacja zespołu pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., ul. Pankiewicza 5-7 zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu gorzowskiego. Zgodnie z przepisami zawartymi w art. 76 ust. 2 cytowanej ustawy został utworzony Zespół ds. Pieczy Zastępczej. Skład i zadania zespołu zostały zawarte w Regulaminie Organizacyjnym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie przyjętego Uchwałą Nr 92/2012 z dnia 6 lutego 2012 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. Badana dokumentacja

wskazuje, że skład zespołu nie został formalnie określony zarządzeniem dyrektora. W regulaminie organizacyjnym w § 8 ust. 2 wymienia się Zespół do spraw pieczy zastępczej jako element struktury organizacyjnej Powiatowego Centrum, a w § 10 określono w 15 punktach katalog zadań zespołu. W katalogu nie znalazły się wszystkie ustawowe zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Ponieważ zgodnie z art.182 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej” oraz ust. 2 „Do zakresu działania powiatowego centrum pomocy rodzinie należą wszystkie sprawy z zakresu pieczy zastępczej niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów” należy przyjąć, że zespół wykonuje wszystkie określone w ustawie zadania mimo, że nie wszystkie zostały wpisane do regulaminu.

Akta kontroli:59-67

Zgodność kwalifikacji koordynatorów zespołu rodzinnej pieczy zastępczej

Na dzień kontroli jak wynika z oświadczenia Dyrektora PCPR w skład Zespołu wchodziło 5 osób w tym: 1 koordynator; 3 pracowników socjalnych i 1 psycholog, zatrudniony na umowę zlecenie w wymiarze 5 godzin tygodniowo. W okresie objętym kontrolą, tj. od 2.01.2016r. do dnia kontroli na stanowisku koordynatora pracowały 3 osoby. W toku kontroli zbadano akta osobowe tych osób. Z analizy wynika, że wszyscy posiadali wymagane kwalifikacje, określone w przepisach. Oświadczenia, o których mowa w art. 78 ust. 2-4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017r. poz. 697 ze zm.) znajdują się w aktach osobowych koordynatorów. Na dzień wykonywania czynności kontrolnych (12 września br.) na stanowisku koordynatora zatrudniona była tylko 1 osoba - p. Joanna Słodowa. Natomiast p. Joanna Romaniuk w dniu 31.12.2016 zakończyła pracę na tym stanowisku – pracuje w PCPR na etacie prac. socjalny (obecnie na długotrwałym zwolnieniu lekarskim), a p. E. Kogucka funkcję koordynatora pełniła w okresie od 8 stycznia 2016 r. do 6 września 2016 roku.

Jak wynika z analiz własnych Wydziału Polityki Społecznej LUW, Powiat Gorzowski wnioskował o dofinansowanie w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017” do zatrudnienia dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Na mocy zawartej umowy pomiędzy Wojewodą Lubuskim a Starostą Powiatu Gorzowskiego przyznano i przekazano wnioskowaną dotację. Jak wynika z informacji uzyskanych od Dyrektora, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w dniu 28 sierpnia 2017r. ogłosiło nabór na dwa stanowiska koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Termin składania ofert upływał 12 września br. Poszukiwano również kandydatów do pracy przez

Powiatowy Urząd Pracy. W końcu września br. (po zakończeniu czynności kontrolnych w jednostce) zatrudniono 2 nowe osoby na stanowisko koordynatora. W związku z tym, że podczas czynności kontrolnych w jednostce osoby te nie były jeszcze zatrudnione, nie sprawdzono kwalifikacji tych osób.

Jak ustalono w trakcie kontroli, w okresie objętym kontrolą, koordynator Joanna Słodowa dwukrotnie uczestniczyła w pięciogodzinnych warsztatach w zakresie „Psychospołecznych zagadnień funkcjonowania rodziny. Dobra i efektywna praca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej” oraz „Przemoc po drugiej stronie lustra, praca z osobą doświadczającą przemocy w rodzinie”. Ponadto odbyła studia podyplomowe w zakresie: „Pomoc psychologiczna i doradztwo psychospołeczne (2016) oraz w 2017 - „Doradztwo zawodowe i personalne”.

Zgodnie z art. 77 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie”. W aktach pozostałych koordynatorów zatrudnionych w okresie objętym kontrolą, nie ma dokumentacji potwierdzającej udział w szkoleniach, zatem można przyjąć, że w badanym okresie nikt poza p Joanną Słodową nie uczestniczył w szkoleniach podnoszących kwalifikacje.

W ocenie kontrolujących brak uczestnictwa pozostałych dwóch koordynatorów w szkoleniach zewnętrznych stanowi uchybienie - art. 77 ust.5 ww. ustawy.

Akta kontroli: str.193-198;

- sposób realizacji corocznego limitu zawiązywania rodzin zastępczych zawodowych

W Uchwale Nr 122/XIX/2016 Rady Powiatu Gorzowskiego z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie przyjęcia do realizacji „Programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2016-2018” ustalono coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych:

- 2016 rok - 2 rodziny;
- 2017 rok - 2 rodziny;
- 2018 rok - 2 rodziny.

W ww. dokumencie poniżej tabeli zawierającej wyznaczony limit zapisano: „PCPR w Gorzowie Wlkp. podejmować będzie działania, dzięki którym zostaną utworzone nowe rodziny zawodowe – po jednej rodzinie zastępczej w danym roku kalendarzowym.” Stwierdzenie to stoi w sprzeczności z zawartym w tabeli limitem.

Jak wynika z ustaleń kontroli, w okresie objętym kontrolą nie powstała ani jedna rodzina zastępcza zawodowa, zatem nie wykonano założonego w programie limitu rodzin. Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, w 2016 roku nie utworzono żadnej rodziny zastępczej, bo „nie było takiej potrzeby”. Jednak przyjęty „Programu rozwoju

pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2016-2018” poprzedzony analizą sytuacji w pieczy zastępczej w powiecie w latach 2012-2015, wskazuje na istniejące potrzeby w tym zakresie. Z analizy tej wynika, że w tym okresie znacząco zmniejszyła się liczba zawodowych rodzin zastępczych (z 8 w 2014 do 2 w 2015), przy wzrastającej liczbie dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej (od 163 w 2012 do 213 w 2015 roku). W ocenie kontrolujących utworzenie w ciągu trzech lat 6 zawodowych rodzin zastępczych rodzin odzwierciedla potrzeby powiatu w tym zakresie, a wyjaśnienie Dyrektora pozostaje w sprzeczności z przyjętym Programem i diagnozą potrzeby Powiatu.

W realizacji zadania stwierdzono istotne uchybienie, polegające na niezrealizowaniu przyjętego w trzyletnim programie na lata 2016 - 2018 limitu rodzin zastępczych oraz niespójności w Programie – art. 180 pkt 1 cytowanej ustawy.

Akta kontroli:68-90;179-180

- Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje rodzin zastępczych

Zgodnie z art. 76 ust.4 pkt 5 organizator rodzinnej pieczy zastępczej jest zobowiązany do zapewnienia rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji z uwzględnieniem ich potrzeb.

W toku kontroli ustalono, że w okresie objętym kontrolą Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. nie zorganizowało dla rodzin zastępczych szkoleń podnoszących kwalifikacje. Przepisy ustawy nie nakładają wprost na rodzinę zastępczą obowiązku uczestniczenia w szkoleniach podnoszących kwalifikacje, natomiast w umowie zawieranej pomiędzy starostą a rodziną zastępczą zgodnie treścią art. 54 ust.3 pkt 10 powinien znajdować się zapis, że rodzina ma „możliwość korzystania ze szkoleń i innych form podnoszenia kwalifikacji”. Ponadto z katalogu obowiązków organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (art. 76 ust. 4) wynika, że (pkt 5) organizator zobowiązany jest do zapewnienia rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń, mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby. W oświadczeniu złożonym w trakcie kontroli dyrektor jednostki stwierdził, że za szkolenia podnoszące kwalifikacje rodzin zastępczych odpowiada p. Anna Rakiej – nie będąca członkiem zespołu ds. pieczy zastępczej – zatrudniona w ramach umowy zlecenia na stanowisku specjalisty ds. pieczy zastępczej. Dokumentacja badanych rodzin wskazuje, że rodziny nie uczestniczyły w takich szkoleniach.

W realizacji tego zadania stwierdzono istotne uchybienie polegające na braku realizacji przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej zadania, wynikającego z art. 76 ust.4 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka

szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby.

Akta kontroli: str. 326-389;

- grupy wsparcia dla rodzin zastępczych

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy także zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych (art. 76 ust. 4 pkt.6 ww. ustawy). Odnośnie grup wsparcia dyrektor jednostki oświadczył, że rodziny organizują się same w ramach powstałego w 1997 r. Stowarzyszenia Rodzin Zastępczych (z inicjatywy rodziców zastępczych poszukujących wsparcia i pomocy w wychowywaniu przyjętych do rodziny dzieci).

W ocenie kontrolujących zrzeszanie się rodzin zastępczych czy współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami nie zdejmuje z organizatora obowiązku zapewnienia pomocy i wsparcia o którym mowa w ww. przepisie.

W uchwalonym „Programie rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2016-2018” jako jedno z zadań do realizacji w tym okresie wymienia się „tworzenie warunków do powstania grup wsparcia”. Na dzień kontroli taka grupa nie funkcjonowała.

W realizacji zadania stwierdzono istotne uchybienie polegające na braku zapewnienia pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach grup wsparcia zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 6 cytowanej ustawy.

Akta kontroli: str. 326-389

- Korzystanie rodzin zastępczych z czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem

Zgodnie z art. 69 ust. 1 i 3 ww. ustawy rodzina zastępcza zawodowa oraz prowadzący rodzinny dom dziecka mają prawo do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem, w wymiarze 30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy. Rodzina informuje organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o terminie czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem, nie później niż 30 dni przed jego planowanym rozpoczęciem. Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku (art. 76 ust. 4 pkt 15).

W okresie objętym kontrolą w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie uprawnionych do skorzystania z możliwości czasowego niesprawowania opieki było ogółem 7 rodzin (2 rodziny zastępcze i 5 rodzinnych domów dziecka). W 2017 roku wolę skorzystania z dwutygodniowej przerwy w sprawowaniu opieki zgłosiła 1 rodzina (w tym okresie nie było

w tej rodzinie dzieci). Na piśmie widnieje akceptacja dyrektora, nie ma adnotacji czy rodzina skorzystała w tym terminie z przerwy. Dokumentacja pozostałych uprawnionych do korzystania z przerwy w sprawowaniu opieki nie wchodziła w skład wybranej podczas kontroli próby losowej i nie była badana.

Z uwagi na wyrażenie zgody na urlop we wskazanym we wniosku terminie zespół kontrolny przyjął, że w realizacji tego zadania nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: str.183

- Udzielanie porad prawnych oraz porad i konsultacji specjalistycznych dla rodzin

Zgodnie z zapisami art. 76 ust.4 pkt 9 i 10 cytowanej ustawy, organizator rodzinnej pieczy zastępczej zobowiązany jest do zapewnienia pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego oraz poradnictwa i terapii (w tym również dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej). Z dokumentacji prowadzonej przez prawnika zatrudnionego w PCPR na umowę zlecenie wynika, że w badanym okresie pełnił dyżury w wymiarze 1 godziny w tygodniu. Z adnotacji prawnika wynika, że w styczniu 2017 r. przyjął 4 osoby, w maju 1, we wrześniu do dnia kontroli – żadnej. W zestawieniach nie ma podanej tematyki poruszanej przez osoby zgłaszające się po poradę. Na liście zapisanych osób nie było rodzin zastępczych. Trudno zatem określić, czy zadanie realizowane jest właściwie. Informacja o dyżurach prawnika jest zamieszczona na stronie: www.pcpr.gorzowwlkp.pl oraz w wersji papierowej na tablicy w korytarzu centrum. Z ogłoszenia wynika, że od 2016 r. radca prawny przyjmował we wtorki od 11.00 do 12.00 po wcześniejszym umówieniu telefonicznym lub osobistym.

Z rejestru jednostek specjalistycznego poradnictwa Wojewody Lubuskiego wynika, że w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie działa jednostka specjalistycznego poradnictwa, świadcząca poradnictwo prawne, psychologiczne i usługi mediatora, zgodnie z harmonogramem: wtorek - radca prawny 11.00 - 12.00, mediator 9.00 - 12.00, środa - Psycholog 9.00 - 14.00, piątek - Mediator 12.00 - 14.00). Porady udzielane są po wcześniejszym umówieniu terminu. Porady są bezpłatne i udzielane są tylko mieszkańcom Powiatu Gorzowskiego. W oparciu o badaną dokumentację 6 rodzin stwierdza się, że rodziny te nie korzystały z poradnictwa prawnego, nie zgłaszały także potrzeby odbycia konsultacji w tym zakresie.

Wobec faktu, że zapewnione jest poradnictwo prawne, nie stwierdzono nieprawidłowości w realizacji tego zadania.

Akta kontroli: str. 95,

Na organizatorze rodzinnej pieczy zastępczej spoczywa obowiązek wynikający z art. 76 ust. 4 pkt 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, prowadzenia poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci

umieszczonych w pieczy zastępczej oraz z art. 76 ust. 4 pkt 14 ww. ustawy zapewnienie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Na podstawie okazanej dokumentacji 6 rodzin, dzieci i wychowanków tych rodzin stwierdzono, że organizator rodzinnej pieczy zastępczej nie udzielał specjalistycznego poradnictwa lub go nie dokumentował. W teczках badanych rodzin brak było informacji o udzielonym rodzinom wsparciu.

Ponadto, w toku kontroli przeanalizowano dokumentację koordynatora dotyczącą wizyt w rodzinach. Z dokumentacji tej wynika, że obecnie zatrudniony koordynator wizytowała i udzielała wsparcia tylko w 1 rodzinie zastępczej, której dokumentację badano.

Wobec powyższego w realizacji tego zadania stwierdzono istotne uchybienie polegające na niezapewnianiu przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej specjalistycznego poradnictwa dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Akta kontroli: 212-236;326-389

- Realizacja szkoleń kwalifikacyjnych dla kandydatów na rodziców zastępczych

Jak wynika z informacji uzyskanej od Dyrektora oraz z analiz sprawozdań WRiSPZ-P rzeczowo-finansowych za 2016 rok oraz I półrocze 2017r., powiatowe centrum nie przeszkoliło żadnego kandydata na rodzinę zastępczą, ani na prowadzącego rodzinny dom dziecka lub placówkę typu rodzinnego.

Z informacji uzyskanych od Dyrektora Centrum wynika, że w okresie objętym kontrolą do PCPR zgłosiło się 10 kandydatów na rodziny zastępcze. 4 rodziny są w trakcie uzupełniania dokumentacji, 4 mają kompletną dokumentację. W tej grupie są także 2 rodziny niezawodowe, które pełnią już funkcję rodzin zastępczych niezawodowych (Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764)), które zgłosiły chęć bycia rodziną zawodową. Pierwsza rodzina niezawodowa ustanowiona została przez SR w 2016 r. nie została do dnia kontroli przeszkolona i nie badano jej predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji.

Druga rodzina niezawodowa funkcjonująca od 01.01.2012 (uprzednio od 29.04.2009 jako rodzina zastępcza spokrewniona) nie posiada szkolenia kwalifikacyjnego. W odniesieniu do tej rodziny, w dokumentacji kontrolnej znajdowały się wnioski rodziny z 2009, 2012 i 2015 roku o przekształcenie w rodzinę zawodową. W 2009 państwo zostali skierowani na szkolenie. Nie zakwalifikowali się na szkolenie dla rodzin pełniących funkcję pogotowia

rodzinnego. Od tego czasu nie ma w dokumentacji potwierdzenia, że proponowano im lub kierowano na inne szkolenia. W 2012 roku odmówiono rodzinie przekształcenia w zawodową rodzinę zastępczą, uzasadniając brakiem wymaganego szkolenia i powołując się na ocenę rękopisami prawidłowego sprawowania pieczy, dokonaną w 2009r. przez Ośrodek Adopcyjny w Dębnie. Wówczas (2012r.) PCPR nie dopełniło obowiązku zbadania aktualnej sytuacji rodziny pod kątem rękopisami należytego sprawowania pieczy zastępczej; nie umożliwiło rodzinie odbycia przeszkolenia i w jego następstwie przekształcenia w rodzinę zawodową.

Odpowiadając odmownie na dwa kolejne wnioski o przekształcenie w rodzinę zawodową organizator argumentował, że rodzina nie posiada wymaganego szkolenia, zatem nie może zostać przekształcona w rodzinę zawodową. Zgodnie z art. 76 ust.4 pkt 2 i 3 cytowanej ustawy, do zadań organizatora należy „kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej; organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka”. Pismem z dnia 16.12.2015 r. Powiatowe Centrum wezwało rodzinę do dostarczenia do 31.01.2016 dokumentów wymienionych w art. 42 ust. 1 pkt 2- 6 informując, że następnie zostanie sporządzona opinia o funkcjonowaniu rodziny w środowisku oraz informacja w miejscu zamieszkania rodziny dot. warunków mieszkaniowych. Natomiast po zebraniu kompletu dokumentów „sporządzona zostanie procedura kwalifikacyjna (zebranie i weryfikacja dokumentów oraz kwalifikacje dokonywane przez specjalistów) i szkolenie”. W dokumentacji brak informacji jakie dalsze kroki były wobec tej rodziny podjęte. Z pism kierowanych do rodziny wynika, że organizator rodzinnej pieczy zastępczej uwarunkował skierowanie na szkolenie od obowiązku przedłożenia przez rodzinę między innymi zaświadczenia o predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wystawionego przez uprawnionego psychologa. Zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 3a cytowanej ustawy, organizator rodzinnej pieczy zastępczej zapewnia „badania psychologiczne kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka”, zatem cedowanie tego obowiązku na rodzinę jest niewłaściwe.

W maju 2016 r. rodzina zwróciła się do Wydziału Polityki Społecznej z prośbą o wyjaśnienie w sprawie odmowy kierowania na szkolenie. PCPR złożył na piśmie wyjaśnienia potwierdzając składane wnioski o przekształcenie, nie podając przyczyn odmowy i w konkluzji stwierdzając, że w przypadku „złożenia (...) wniosku sprawdzone zostanie czy rodzina spełnia warunki określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

zastępczej” pomijając fakt, że jednym z warunków jest posiadanie szkolenia, o które rodzina wnioskuje od 2009r. i za przeprowadzenie którego odpowiedzialny jest PCPR.

W ocenie kontrolujących taka sytuacja stanowi istotne uchybienie, bowiem rodzina funkcjonuje 8 lat, w tym 6 od momentu wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i w dalszym ciągu nie ma kwalifikacji, nie ma też opinii odnośnie predyspozycji i motywacji do pełnienia tej roli. W dokumentacji nie ma też informacji o wątpliwościach organizatora rodzinnej pieczy zastępczej odnośnie jakości sprawowanej opieki przez tą rodzinę, nie ma także informacji kierowanej do Sądu Rodzinnego w sprawie zastrzeżeń dotyczących rodziny, nie ma oceny rodziny.

W realizacji zadania stwierdzono istotne uchybienia polegające na braku szkoleń kwalifikacyjnych dla rodzin zastępczych - art. 76 ust. 4 pkt 2 i 3 cytowanej ustawy.

Akta kontroli: str. 326-389

2. Sposób realizacji wybranych zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

W celu dokonania oceny powyższych obszarów, analizie została poddana dokumentacja 6 rodzin oraz dokumentacja 12 wychowanków przebywających w tych rodzinach.

- ocena rodzin zastępczych

Zgodnie z art. 132 cytowanej ustawy, organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Ocena powinna być sporządzana nie rzadziej niż co 3 lata, przy czym pierwsza ocena powinna nastąpić nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka.

Badana dokumentacja rodziny niezawodowej wskazuje, że rodzina (utworzona postanowieniem SR w Gorzowie Wlkp. z dnia 07.07.2016 odebrała dzieci w dniu 02.08.2016) nie była oceniana mimo, że przepis nakazuje dokonanie pierwszej oceny w ciągu roku od umieszczenia w niej dziecka.

W dokumentacji kolejnej rodziny niezawodowej, funkcjonującej od 01.01.2012 (uprzednio od 29.04.2009 rodzina zastępcza spokrewniona) również brak oceny, o której mowa w art.132. Podobnie w dokumentacji rodzinnego domu dziecka, funkcjonującego na mocy umowy z dnia 31.12.2014r., zawartej na okres 01.01.2015-28.02.2018r., nie było sporządzonej oceny pod względem predyspozycji do pełnienia funkcji i jakości wykonywanej pracy (art. 132). Dokumentacja spokrewnionej rodziny zastępczej również nie zawierała ww. oceny tej rodziny.

W realizacji zadania stwierdzono istotne uchybienia, polegające na braku ocen rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka.

Akta kontroli: str. 326-389

- ocena sytuacji dziecka

Zgodnie z art. 129 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka. W okresie objętym kontrolą w rodzinie zastępczej niezawodowej pierwszej oceny 2 dzieci dokonano w dniu 15.12.2016 (dzieci zostały przyjęte do rodziny 02.08.2016), zatem po ponad 4 miesiącach od przyjęcia dzieci do rodziny. Kolejna ocena tych dzieci została dokonana w dniu 11.05.2017r., co jest zgodne z terminem wskazanym w 131 ust.1. ww. ustawy. Natomiast w ocenie kontrolujących zastrzeżenia wzbudza skład zespołu w jakim dokonano oceny. Osoby wymienione w art. 130 ust.1 mają obligatoryjny obowiązek uczestnictwa w posiedzeniu – tymczasem ocen dokonano w niepełnym czteroosobowym składzie, tj. rodziny zastępczej i dwóch przedstawicieli organizatora (koordynator i koordynator stażysta). Merytoryczna część oceny nie odnosi się do zapisów w art. 129 ww. ustawy. Z posiedzenia zespołu sporządzany jest protokół, w którym stwierdza się zasadność pobytu dziecka w pieczy zastępczej wraz z uzasadnieniem. W protokole z posiedzenia zespołu w dniu 11.05.2017r. w sprawie oceny sytuacji (Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764).. zawarto taki zapis: „... dalszy pobyt jest zasadny, albowiem: rodzice biologiczni mają ograniczoną władzę rodzicielską. Systematycznie kontaktują się z dziećmi, ale nie partycypują w kosztach utrzymania. Rodzina zastępcza prawidłowo wykonuje zadania...”

Natomiast w dokumentacji 3 dzieci umieszczonych w rodzinnym domu dziecka, stwierdzono, że ocena chłopca w wieku półtora roku (urodzony 8.03.2016r.) była sporządzana trzykrotnie w kontrolowanym okresie w odstępach czasowych: 17.06.2016r. (pierwsza ocena od umieszczenia), 14.10.2016r. (po 4 m-cach), 20.03.2017 (po 5 m-cach) oraz zaplanowana na dzień: 28.09.2017r. (po 6 m-cach). W stosunku do tego wychowanka zachodziła konieczność sporządzania oceny co 3 miesiące, a analiza pokazuje, że terminy te nie były zachowane. Podobna sytuacja miała miejsce u jego brata (urodzony w grudniu 2014r.), który był oceniany w tych samych terminach.

W rodzinie spokrewnionej dokonano oceny sytuacji 2 dzieci (brata 9 lat i siostry 10 lat) w tych samych terminach: 17.02.2016r., 22.09.2016r. (po 7 m-cach), 12.05.2017r. (po 8 m-cach). W stosunku do wychowanków powyżej 3 roku życia zachodzi konieczność dokonywania oceny zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej co 6 miesięcy. Powyższa analiza pokazuje, że terminy te również zostały przekroczone. Terminowo sporządzano oceny dzieci (siostry w wieku: 4 i 13 lat) umieszczonych w rodzinie zastępczej zawodowej (badano dokumentację 2 spośród 5 dzieci przebywających w rodzinie), funkcjonującej na terenie powiatu myśliborskiego (na mocy porozumienia zawartego pomiędzy powiatami).

Stwierdzono istotne uchybienia w zakresie terminów sporządzania ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka.

Akta kontroli: str. 127-178; 237-264

- ocena zasadności pobytu w pieczy

Z analizy przedłożonych dokumentów wynika, że każda ocena sytuacji dziecka zawierała ocenę dotyczącą zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Ocena sytuacji dziecka była sporządzana na kwestionariuszu oceny, który zawiera m.in. informacje na temat kontaktów z rodzicami naturalnymi, i rodzeństwem, stanu zdrowia dziecka, przebiegu nauki szkolnej. Ocena zawierała uzasadnienie, poparte wnioskami uzyskanymi z ośrodków pomocy społecznej, właściwych ze względu na miejsce zamieszkania rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, a w szczególności informacjami o braku możliwości sprawowania opieki przez rodziców. Przed dokonaniem oceny Centrum pozyskiwało informację ze szkoły, do której uczęszczają wychowankowie przebywający w rodzinach zastępczych oraz od lekarza rodzinnego. Ocena sytuacji dziecka dokonywana była każdorazowo z udziałem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub pracownika socjalnego Centrum i rodziny zastępczej. W niektórych ocenach uczestniczył asystent rodziny, rodzic naturalny dziecka, przedstawiciel Ośrodka Adopcyjnego w Gorzowie Wlkp. W żadnym z analizowanych przypadków nie było pełnego składu, określonego w art. 130 ust. 1 cytowanej ustawy o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Brakowało pedagoga, psychologa, a w niektórych ocenach asystenta rodziny i przedstawiciela ośrodka adopcyjnego. Po dokonaniu oceny sytuacji dziecka w każdym z analizowanych przypadków, przekazywana była opisowa informacja do Sądu Rodzinnego, zawierająca opis funkcjonowania dziecka oraz wnioski dotyczące zasadności dalszego przebywania dziecka w pieczy zastępczej.

W jednym przypadku stwierdzono, że istotną przesłanką uzasadniającą pozostawienie dzieci w pieczy zastępczej jest fakt, że rodzina zastępcza prawidłowo wykonuje swoje zadania. W ocenie kontrolujących takie uzasadnienie budzi wątpliwości. Fakt poprawnego czy wzorowego wywiązywania się z obowiązków przez rodzinę zastępczą nie może stanowić przesłanki do tego, by dzieci pozostawały w pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie pełniące funkcje organizatora rodzinnej pieczy zastępczej otrzymuje z Sądu Rejonowego III Wydział Rodziny i Nietletnich w Gorzowie Wlkp. z dużym wyprzedzeniem pismo z prośbą o przesłanie oceny. Np. pismem z dnia 21.12.2016 sygn. akt III Opm 51/10 Sąd zwraca się z prośbą o okresową ocenę pobytu małoletnich w rodzinie zastępczej na termin 06.06.2017.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przekazywania do sądu ocen sytuacji dzieci, natomiast zawartość merytoryczna opinii szczególnie treść uzasadnienia pobytu w pieczy zastępczej wzbudza zastrzeżenia.

Akta kontroli: 127-178; 237-264

- liczba rodzin objętych pod opieką organizatora w okresie objętym kontrolą

Jak wynika ze sprawozdania rzeczowo – finansowego z I półrocze 2017 r. na terenie powiatu Gorzowskiego funkcjonowało 121 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

Szczegółowe zestawienie liczby rodzin i liczby dzieci w tabeli.

	rodziny spokrewnione	rodziny niezawodowe	rodziny zawodowe	rodziny pełniące funkcję pogotowia	rodziny specjalistyczne	rodzinne domy dziecka	razem
liczba rodzin	82	32	1	1	0	15	121
liczba dzieci	114	62	7	0	0	29	228

Porównanie tych danych z dwoma poprzednimi sprawozdaniami tj. za II i I półrocze 2016r. wskazuje na niepokojące zjawisko – znacznie spadła (o blisko 38%) liczba rodzin niezawodowych – w I półroczu 2016 było ich 51. Liczba dzieci w rodzinach niezawodowych w tym okresie zmniejszyła się tylko o blisko 6% . Wg danych przekazanych w dniu kontroli w powiecie funkcjonowały 123 rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka.

Zgodnie z przepisami rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wnioski, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast w stosunku do pozostałych rodzin zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. (art. 77 ust.1 i 1a ww. ustawy).

Powiat zatrudnia 1 koordynatora, który zgodnie z przepisami (art. 77 ust.4 ustawy) może mieć pod opieką nie więcej niż 15 rodzin. Z deklaracji p. Joanny Słodowej wynika, że ma pod swoją opieką zgodną z przepisami liczbę rodzin. W corocznym sprawozdaniu składanym przez dyrektora zarządowi powiatu zapisano, że w 2016 roku „opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej objęto łącznie 78 rodzin”. Przy trzech koordynatorach (w tym jeden pracował niepełny rok) jest to liczba przekraczająca limit rodzin wynikający z ww. przepisu. W zespole pieczy zastępczej ponadto zatrudnionych jest 3 pracowników socjalnych, z tego jeden przebywa na długotrwałym zwolnieniu lekarskim, Dwóch pracowników socjalnych sprawuje opiekę nad 107 rodzinami, co jest przekroczeniem limitu wskazanego w przepisach ustawy o pomocy społecznej. W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie wykaz rodzin, którymi zajmuje się pracownik socjalny stanowi załącznik do zakresu czynności pracownika. Np. p. Joanna Romaniuk (załącznik Nr 1 do zakresu czynności od dnia 2.01.2017 gminy:

Deszczno, Santok, Bogdaniec, Lubiszyn, Kłodawa – 21 rodzin 25 dzieci); p. Ewa Kogucka – koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – od 8 stycznia 2016 gminy: Kłodawa Deszczno, Santok – 15 rodzin 33 dzieci; p. E. Kogucka realizuje obecnie inne zadania PCPR. Koordynator p. Joanna Słodowy dokumentuje swoją pracę w tygodniowym planie pracy, sprawozdaniu (tygodniowym) z realizacji zadań oraz w karcie realizacji zadań koordynatora. Z analizy dokumentacji za sierpień 2017 r. wynika, że odbyła 4 dwugodzinne spotkania w rodzinach w celu „monitorowania środowiska” (zapis w karcie realizacji zadań...) raz była w Sądzie, pozostały czas koordynator pracował w biurze. W tym czasie odbyło się 19 posiedzeń zespołu, przygotowano opinie, załatwiano bieżącą korespondencję. Koordynator wykorzystała w tym czasie 2 dni urlopu. W ocenie kontrolujących tak prowadzona dokumentacja nie odzwierciedla tego, co stanowi istotę pracy koordynatora – udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań.

Akta kontroli:212-236

W okresie objętym kontrolą wszystkie rodziny zastępcze i rodzinny dom dziecka objęte są opieką organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W świetle udostępnionej dokumentacji w realizacji zadania nie stwierdzono uchybień pod względem liczby rodzin objętych opieką organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

- plany pomocy dziecku

Zgodnie z art. 77 ust.3 pkt 2 do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku, gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku. Badana dokumentacja 12 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej wskazuje, że wszystkie dzieci mają sporządzony plan pomocy. Plany poddawane są modyfikacji po każdej ocenie sytuacji dziecka. Żaden plan pomocy nie został opracowany w oparciu o diagnozę potrzeb i zasobów dziecka, a jedynie na podstawie przeprowadzonych wywiadów, opinii pracownika socjalnego, a także innych dostępnych dokumentów. W planie nie określono celu głównego, celów długo i krótkoterminowych, zatem w żadnym z analizowanych przypadków nie wiadomo w jakim kierunku zmierza praca – nie wiadomo czy celem pracy jest powrót do rodziny naturalnej. Zadania do realizacji zostały zapisane w tabeli w sposób ogólnikowy - sformułowano najczęściej cztery zadania na najbliższe pół roku lub z terminem realizacji: „cały czas”, „na bieżąco” oraz osobą odpowiedzialną – najczęściej rodzinę zastępczą. Plany są schematyczne, zapisy hasłowe, lakoniczne, nie odzwierciedlające konkretnych zadań do realizacji, np. w planie (Wylaczenia dokonat zespól kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej

(Dz. U. z 2016r., poz.1764). zapisano zadania: „stała współpraca z PCPR”; „organizacja czasu wolnego; rozwijanie zainteresowań”; „zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej”; „dalsza edukacja”. Plan sporządzono 11.05.2017r. Dziewczynka w czerwcu kończyła gimnazjum. Nie odnosi się do indywidualnej sytuacji dziecka. Pomiędzy kolejnymi planami nie ma korelacji, nie odzwierciedlają zmieniającej się sytuacji dziecka. Niektóre plany pomocy nie zostały opatrzone datą sporządzenia (np. plan Łucji umieszczonej w rodzinie zawodowej) i nie wiadomo na jaki okres działania zostały rozpisane. W tym przypadku również wskazano jako zadania do realizacji: „zapewnienie dziecku stałej opieki”, „pomoc w zakresie zdrowia”, „współpraca z pcpr”, w terminach „cały czas”. Tak sformułowane działania do realizacji nie wskazują czynności, które mają być podjęte, aby doprowadzić do poprawy sytuacji dziecka.

W realizacji zadania stwierdzono istotne uchybienia polegające na niewłaściwym konstruowaniu planu pomocy dziecku bez uprzednio sporządzonej diagnozy potrzeb i zasobów dziecka i rodziny, braku określenia celu pracy, nieuwzględnianiu zmian w sytuacji dziecka, nie zdefiniowaniu konkretnych działań z terminem do realizacji, braku dat sporządzenia.

Akta kontroli: 127-178; 237-264

- liczba dzieci w pogotowiu rodzinnym

Na terenie powiatu gorzowskiego funkcjonuje 1 rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Na dzień kontroli w tej rodzinie nie było umieszczonego żadnego dziecka.

Akta kontroli:184-192

- dochodzenie świadczeń alimentacyjnych

Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w myśl art. 38 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest obowiązany dochodzić świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. W stosunku do dziecka, które przebywa w pieczy zastępczej więcej niż 1 rok jest zobowiązany dochodzić tych świadczeń. Kierownik pcpr nie może powierzyć tego obowiązku innemu pracownikowi z uwagi na to, że jego rola w postępowaniu przed sądem jest taka sama jak prokuratora w postępowaniu cywilnym. Jak wynika z badanej dokumentacji kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie nie występował do dnia kontroli do Sądu z powództwem o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych. Powiat Gorzowski jest właściwy do finansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej 285 dzieci z tego 57 przebywa poza powiatem.

W toku analizy dokumentacji udostępnionej zespołowi kontrolującemu stwierdzono, że nie złożono żadnych wniosków do SR w tej sprawie.

W badanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie polegające na zaniechaniu przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie dochodzenia roszczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.

Akta kontroli: str. 127-178; 237-264

3. Sposób zapewnienia pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo - wychowawczych

Powiat Gorzowski

Liczba niezrealizowanych postanowień sądowych na umieszczenie dzieci w:					
2016	Rodzinnej pieczy zastępczej		Instytucjonalnej pieczy zastępczej		Razem
	oczekujących w środowisku naturalnym	oczekujących poza środowiskiem naturalnym	oczekujących w środowisku naturalnym	oczekujących poza środowiskiem naturalnym	
I. Kwartał	0	0	2	0	2
II. Kwartał	0	0	1	0	1
III. Kwartał	0	0	2	0	2
IV. Kwartał	1	0	1	0	2
razem	1	0	6	0	7
2017					
I. Kwartał	0	0	2	0	2
II. Kwartał	0	0	2	0	2
razem	0	0	4	0	4
ogółem	1	0	10	0	11

W trakcie kontroli dokonano analizy zgromadzonej w zasobach centrum dokumentacji czworga losowo wybranych wychowanków przebywających w instytucjonalnej oraz rodzinnej pieczy zastępczej, którzy na potrzeby wystąpienia pokontrolnego oznaczeni zostali jako: dziecko 1², dziecko 2³, dziecko 3⁴, dziecko 4⁵.

Powiat gorzowski na koniec 2016 roku posiadał w instytucjonalnej pieczy zastępczej 26 dzieci. Siedemnastu z nich przebywało w dwóch placówkach prowadzonych na zlecenie Powiatu Gorzowskiego przez Fundację im. J.Korczaka w Marwicach, tj. w Rodzinnym Domu Dziecka w Janczewie oraz w Rodzinnym Domu Dziecka w Marwicach. Dziewięć dzieci przebywało zaś w placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza powiatem. Analiza dokumentacji czwórki dzieci w okresie objętym kontrolą wskazuje, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zapewniło im stosowaną do wieku pieczę zastępczą, umieszczając w placówkach adekwatnych do ich wieku.

Zastrzeżenie kontrolujących budzi jednak praktyka umieszczania dzieci w placówkach poza powiatem. Umieszczanie dziecka w placówkach usytuowanych w odległych województwach powoduje ograniczenie możliwości osobistego kontaktu dziecka z osobami

² S.G. - Placówka Opiekuńczo – Wychowawczej Przyjazny Dom w Trzciance,

³ M.P. - Dom Dziecka im. Dominika Savio w Sarnowie

⁴ K.M. – Rodzinny Dom Dziecka w Janczewie,

⁵ M.M – Rodzinny Dom Dziecka w Marwicach,

bliskimi, rodzi szereg perturbacji związanych z urlopowaniem dziecka do domu rodzinnego, co w konsekwencji może prowadzić do osłabienia więzi rodzinnych lub ich zatarcia. Ponadto placówka nie ma możliwości skutecznej pracy z rodziną danego wychowanka.

Zgodnie z brzmieniem art. 135-137 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oceny sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej, z wyjątkiem placówki rodzinnej, dokonuje zespół, którego skład został określony w art. 137 ww. ustawy. Udział osób wskazanych w ust. 1 w posiedzeniu każdego zespołu jest obowiązkowy, a osób wskazanych w ust. 2 - fakultatywny. Na terenie powiatu funkcjonują dwie placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego w Janczewie i w Marwicach. W placówkach tych przebywało na dzień kontroli 18 dzieci. Na koniec 2016 roku w instytucjonalnej pieczy zastępczej powiat gorzowski miał umieszczonych łącznie 26 dzieci, siedemnaścioro na terenie własnego powiatu, dwoje w na terenie województwa lubuskiego, dwoje w opolskim, po jednym dziecku w: wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim, świętokrzyskim i śląskim. W oświadczeniu złożonym w trakcie kontroli dyrektor stwierdził, że przedstawiciel PCPR nie uczestniczy w posiedzeniach zespołów odbywających się poza powiatem, z uwagi na „generowane koszty finansowe i odległość dzieląca placówkę a centrum”. W badanym okresie odbyły się spotkania zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w placówkach – opiekuńczo wychowawczych typu rodzinnego w Janczewie w terminach 29 marca 2017 r., 4 października 2016 r., 23 marca 2017 r. oraz w Marwicach – 16 marca 2016 r., 28 września 2016 r., 21 marca 2017 r. W pięciu posiedzeniach brali udział przedstawiciele centrum - pracownicy socjalni, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej oraz dyrektor. W posiedzeniu w placówce w Janczewie 23 marca 2016 r. mimo zaproszenia nie uczestniczył żaden przedstawiciel PCPR.

Dyrektor w złożonym w czasie kontroli oświadczeniu wyjaśnił, że nieobecność jego pracownika na posiedzeniach zespołu najczęściej wynika z przyczyn losowych. W przypadku, kiedy na dane posiedzenie nie może pojechać konkretny pracownik zastępuje go dyrektor.

Sytuacja braku na posiedzeniu przedstawiciela PCPR jest niewskazana, w związku z powyższym zespół kontrolny stwierdza w realizacji zadania istotne uchybienie polegające na braku uczestnictwa przedstawiciela PCPR w posiedzeniu zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Z dokumentacji dziecka 1 wynika, że Sąd Rodzinny w Gorzowie Wielkopolskim (23.11.2015 r.) udzielił zabezpieczenia pieczy na czas trwania postępowania poprzez umieszczenie jej w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu interwencyjnego. Z kolejnego postanowienia

(02.09.2016 r.) wynika, że dziewczynka przebywała w placówce interwencyjnej w Nowym Sączu i powinna tam pozostać do czasu wskazania przez PCPR placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego. Dziecko zostało umieszczone 1.12.2016 r. w Placówce

Opiekuńczo – Wychowawczej Przyjazny Dom w Trzciance, prowadzonej przez Stowarzyszenie Pomagajmy Dzieciom. Wylączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764).

dyrektor placówki w Trzciance wystąpił do Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim o wyrażenie zgody na urlopowanie wychowanki do Domu Samotnej Matki w Kiekrzu, prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. Taką zgodę też otrzymała. Niestety z postanowienia sądu nie wynika na jaki czas została umieszczona. Dziewczyna w styczniu 2018 r. osiągnie pełnoletność. Nie ma także dokumentów, które potwierdzałyby co dalej z nieletnią matką i jej dzieckiem. Dom Samotnej Matki zapewnia okresowy, całodobowy pobyt kobietom w ciąży i matkom z małoletnimi dziećmi do piątego roku życia znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Samotne matki przyjmowane są do ośrodka na ogół na pół roku i mogą przybywać maksymalnie do roku. Pomoc udzielana jest na podstawie Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Placówka figuruje na 54 miejscu w Rejestrze placówek zapewniających miejsca noclegowe w województwie wielkopolskim (Obwieszczenie Wojewody Wielkopolskiego z dnia 29 czerwca 2016 r. poz.4710). Dziewczyna jest niepełnoletnia, wobec tego zachodzi konieczność zapewnienia jej pieczy zastępczej, którą zapewniają placówki tylko opiekuńczo -wychowawczej, rodziny zastępcze, rdd. Nie można zatem wskazywać jako miejsca pobytu niepełnoletniej w placówce nie będącej w systemie pieczy zastępczej.

W ocenie kontrolujących **Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Przyjazny Dom” w Trzciance nie powinna dążyć do zmiany miejsca pobytu wychowanki, gdyż przepisy stanowią (§ 18 ust.4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej), że „placówka opiekuńczo-wychowawcza oraz regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna zapewnia małoletniej w ciąży warunki pobytu odpowiednie do jej potrzeb oraz stałą opiekę psychologiczną i ginekologiczno-położniczą”.** Placówka w Trzciance „zapewniła” odpowiednie warunki urlopując wychowankę za zgodą Sądu do domu samotnej matki.

Dyrektor Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej Przyjazny Dom w Trzciance w piśmie z 28.08.2017 r. zwracał się z prośbą do PCPR w Gorzowie Wlkp., o umieszczenie Sandry G., w odpowiedniej placówce, która zapewni warunki właściwe dla nieletnich

w ciąży. Poinformował, że będąca w 16 tygodniu ciąży wychowanka źle znosi pobyt w domu samotnej matki, w związku z tym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance znalazło odpowiednią placówkę, znajdującą się w powiecie krakowskim, która mogłaby przyjąć dziewczynkę od 4 września 2017 r. Ze względu na fakt pochodzenia wychowanki z terenu powiatu gorzowskiego powiat czarnkowsko – trzcianiecki nie mógł sam zdecydować o przeniesieniu wychowanki do innej placówki, znajdującej się poza powiatem. W odpowiedzi dyrektor PCPR w Gorzowie Wlkp. w piśmie z 31.08.2017 r. poinformował placówkę, że wychowanka powinna dostosować się do warunków domu i nie widzi przesłanek, by umieścić ją w innej placówce.

Analizowany przypadek wskazuje, że poza zapewnieniem miejsca w placówce (wykonaniem postanowienia Sądu) losem dziecka zdaje się nikt nie przejmować.

Akta kontroli: 98-107127-178; 237-264

Zgodnie z art. 180 pkt 2 zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych jest zadaniem własnym powiatu. W okresie objętym kontrolą w powiecie na koniec kwartałów PCPR wykazał łącznie 11 niezrealizowanych postanowień na umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej, w tym 10 w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W ocenie kontrolujących niepokojący jest fakt, że wszystkie dzieci oczekiwały na realizację postanowień w środowisku, które Sąd Rodzinny uznał za niewłaściwe do wychowywania dzieci.

W realizacji zadania stwierdzono uchybienia polegające na zwłoce w zabezpieczeniu dzieciom właściwego, bezpiecznego środowiska wychowawczego zgodnie ze wskazaniem sądu (miejsce w instytucjonalnej pieczy zastępczej).

Akta kontroli: 50; 88-107;

WNIOSKI:

Nie stwierdzono uchybień w zakresie:

- realizacji przez koordynatora obowiązku podnoszenia kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach;
- przekazywania do sądu ocen sytuacji dzieci;
- korzystania rodzin zastępczych z czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem;
- liczby rodzin objętych opieką organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- zapewnienia dzieciom stosownej do wieku pieczy zastępczej,
- zrealizowania postanowień sądu odnośnie umieszczenia w pieczy zastępczej.

W badanym zakresie stwierdzono uchybienia pod względem:

1. zabezpieczania dzieciom właściwego, bezpiecznego środowiska wychowawczego zgodnie ze wskazaniem sądu (miejsce w instytucjonalnej pieczy zastępczej).
2. uczestnictwa dwóch koordynatorów w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje.

W badanym zakresie stwierdzono istotne uchybienia pod względem:

1. Realizacji przyjętego w trzyletnim programie na lata 2016 - 2018 limitu rodzin zastępczych, zgodnie z art. 180 pkt 1 cytowanej ustawy.
2. Zapewniania rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby, zgodnie z art. 76 ust.4 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Zapewnienia pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach grup wsparcia, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 6 cytowanej ustawy.
4. Zapewniania specjalistycznego poradnictwa dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 9 oraz z art. 76 ust. 4 pkt 14 cytowanej ustawy.
5. Braku realizacji szkoleń kwalifikacyjnych dla kandydatów na rodziców zastępczych, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 2 i 3 cytowanej ustawy.
6. Sporządzania ocen rodzin zastępczych niezawodowych, zgodnie z art. 132 cytowanej ustawy.
7. Terminów sporządzania ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka, zgodnie z art. 131 cytowanej ustawy.
8. Konstruowania planu pomocy dziecku bez uprzednio sporządzonej diagnozy potrzeb i zasobów dziecka i rodziny, braku określenia celu pracy, nieuwzględnianiu zmian w sytuacji dziecka, nie zdefiniowaniu konkretnych działań z terminem do realizacji, braku dat sporządzenia, zgodnie z art. 77 ust.3 pkt 2 cytowanej ustawy.
9. Występowania do sądu z wnioskiem o ustalenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 38 ust. 2 cytowanej ustawy.
10. Udziału przedstawiciela powiatowego centrum pomocy rodzinie w spotkaniach zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej, zgodnie z art.137 cytowanej ustawy.

Zalecenia pokontrolne:

Mając na uwadze stwierdzone uchybienia i istotne uchybienia, na podstawie art.197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 13.2 rozporządzenia

w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli **zalecam:**

1. Realizować 3 – letni powiatowy program dotyczący rozwoju pieczy zastępczej, zawierający między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Zapewniać rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkolenia, mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby, zgodnie z art. 76 ust.4 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Zapewniać wsparcie osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach grup wsparcia, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 6 cytowanej ustawy.
4. Zapewniać specjalistyczne poradnictwo dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 9 oraz z art. 76 ust. 4 pkt 14 cytowanej ustawy.
5. Realizować szkolenia kwalifikacyjne dla kandydatów na rodziców zastępczych, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 2 i 3 cytowanej ustawy.
6. Terminowo sporządzać oceny rodzin zastępczych niezawodowych, zgodnie z art. 132 cytowanej ustawy.
7. Terminowo sporządzać oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka, zgodnie z art. 131 cytowanej ustawy.
8. Konstruować plany pomocy dziecku na podstawie uprzednio sporządzonej diagnozy potrzeb i zasobów dziecka i rodziny, z określeniem celu pracy, z uwzględnieniem zmian w sytuacji dziecka oraz zdefiniowaniem konkretnych działań z terminem do realizacji, plany opatrywać datą sporządzenia, zgodnie z art. 77 ust.3 pkt 2 cytowanej ustawy.
9. Występować do sądu z wnioskiem o ustalenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 38 ust. 2 cytowanej ustawy.
10. Zapewnić udział przedstawiciela organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w spotkaniach zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej, zgodnie z art.137 cytowanej ustawy.
11. Zabezpieczać dzieciom właściwe, bezpieczne środowisko wychowawcze, zgodnie ze wskazaniem sądu (miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej).
12. Zapewniać uczestnictwo wszystkich koordynatorów w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje.

Za powstałe uchybienia odpowiedzialność ponosi dyrektor jednostki.

Dokonano wpisu do książki kontroli.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d cytowanej ustawy, jednostka kontrolowana może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.

Jednostka kontrolowana jest zobowiązana w terminie 30 dni od otrzymania zaleceń pokontrolnych do poinformowania wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Dyrektorowi jednostki kontrolowanej
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Elżbieta Szwonka

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Tomasz Kozłowski

Kierownik Oddziału
ds. Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy
Zastępczej
w Wydziale Polityki Społecznej

Agnieszka Kraska

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO

Grażyna Jelska

Dyrektor

Wydziału Polityki Społecznej